

KIRJASTOVERKKOPÄIVÄT

Helsinki 23.-24.10.2019

pala palalta parempi

Lehti avautui, muuttuiko mikään?

Tieteellisen lehden ja kustantajan näkökulma avoimeen julkaisemiseen

(Erilaisia reittejä julkaisun avoimuuteen, 23.10.2019)

Hannu Linkola (*Terra*), hjlink@utu.fi

Terra esittäytyy

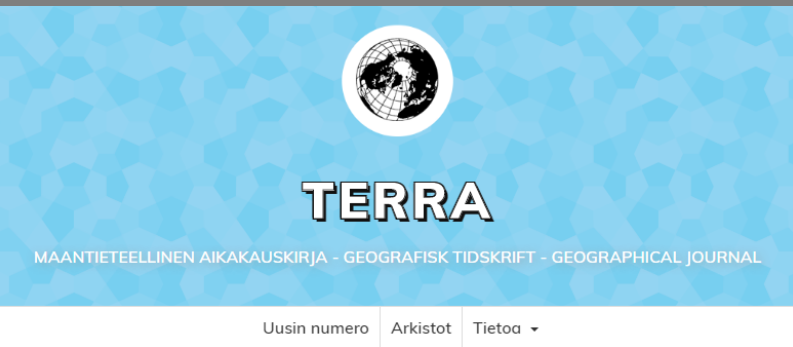
- Suomen Maantieteellisen Seuran aikakauskirja
- Perinteinen seuralehti (131. vuosikerta), ilmestyy neljä kertaa vuodessa
- Suomen- ja ruotsinkielinen maantieteen yleisjournali
  - Maantieteen ja aluetieteen teemoja laidasta laitaan
  - Rooli tieteenalaidentiteetin kulmakivenä ja poikkitieteellisen keskustelun edistäjänä
- Jäsenlehti, SMS:n konkreettisin jäsenetu
- Elektrassa vuosikerrasta 1995 alkaen
- OA vuodesta 2018 alkaen

Vaikeita vuosia 2000-luvulla

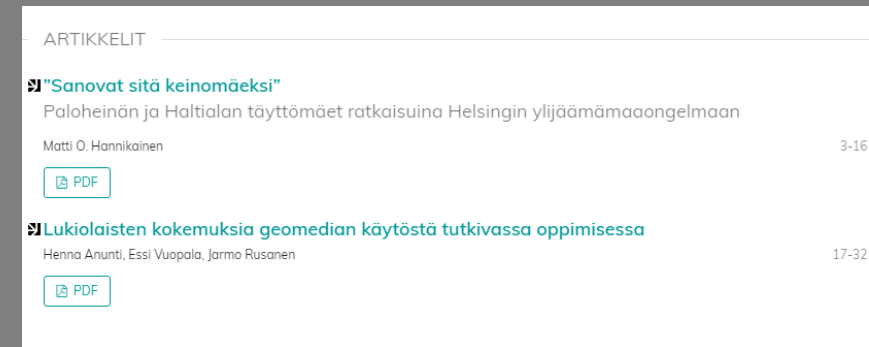
- JUFO-päätös 2012 (taso 1), vuodesta 2019 tasolla 2
- Jo tätä ennen laskeva trendi niin aineiston kuin kirjoittajaprofiilienkin suhteen, vaivalloisia vuosikertoja
- Samaan aikaan SMS:n jäsenluku laskussa ja uusia aktiiveja vaikea löytää
- Lehden painatus- ja sivunvalmistuskulut isoin kuluerä, jälkimmäinen toimitukselle 2014
- Toimituksen palkkiot toinen olennainen kulu
  - SMS:llä myös toinen julkaisu, kansainvälinen *Fennia* (OA-muodossa jo pitkään, ei ilmesty painettuna)
- Taloudellisesti riippuvainen valtionavustuksista

Uskaltaisiko avautua?

- SMS:ssä jo varhain positiivinen suhtautuminen avoimeen julkaisemiseen (vrt. *Fennia* ja hyvät kokemukset TSV:n tarjoamasta *journal.fi*-alustasta)
- Myös uudelleenpainatusluvut ovat olleet rutiinia ja suhtautuminen rinnakkaistallentamiseen suopeaa
- Osaamista oli kuitenkin melko vähän ja epävarmuustekijöitä ainakin yksi...
- ...nimittäin raha
- Seuran ”omat” tulonlähteet käytännössä jäsenmaksut ja Elektra
- Miten avaaminen vaikuttaisi SMS:n jäsenmäärään ja sitä kautta valtionavustuksen suuruuteen?

Avoin Terra

- Päättös avaamisesta vuonna 2017
- *Journal.fi*-järjestelmä, päivitysvastuu toimituksella
- Heti täysi avoimuus, ei embargoa
- Painettu julkaisu säilynyt toistaiseksi rinnalla
- Järjestelmässä nyt kuusi numeroa:
  - Ladatuin artikkeli: 360 latausta
  - Muut artikkelit: n. 60–250 latausta
  - Uutiset ja kirja-arviot varsin vähän luettuja
- Painettu julkaisu (painos 600) yhä ensisijainen muoto, mutta luultavasti tilanne muuttuu

Havaittuja hyötyjä

- Juttuja tarjottu ”lamavuosia” enemmän, avoimuuden vaikutus jopa suurempi kuin Jufo-luokituksen?
- Täysi avoimuus selkiyttää rinnakkaistallennuskäytäntöjä ja kirjastoyhteistyötä
- Houkutteleva vaihtoehto kirjoittajille (vrt. rahoittajien vaatimukset), varsinkin kun avoimuus on ilmaista
- Julkaisuja on helpompi mainostaa ja levittää
- Avoimuus edistää monitieteisyyttä
- ”Sattumalöydöt” lisäävät artikkelien käyttöä
- Hyvät kokemukset innoittavat arkistojen digitointiin ja avaamiseen

Havaittuja ongelmia

- Sähköinen julkaiseminen on lisännyt toimituksen muutenkin suurta työmäärää
- Lukumäärät viittaavat siihen, että osa jutuista hautautuu muiden sekaan
- Lehteä ei lueta kokonaisuutena; kuinka käy tieteenalan sisäisen keskustelun
- Tavoittaako julkaisu kaikki olennaiset tahot (koulut, hallinto)?
- Mistä rahat nykymuotoiseen lehteen, jos valtionavustukset ohjataan jatkossa vain avoimeen julkaisemiseen:
  - Onko painettu lehti lakkautettava?
  - Joudutaanko turvautumaan esim. kirjoittajamaksuihin?

Entäpä tulevaisuus?

- Toistaiseksi OA-julkaiseminen on ollut tunnustelua toimitukselle ja lisäpalvelu lukijoille, mutta jatkossa siitä koetetaan ottaa täysi hyöty irti
- Tiedejulkaisemisen hybridisyys; viestintäketju ulottuu tieteellisestä julkaisusta sosiaaliseen mediaan
  - Vaatii uusia viestintästrategioita: esim. *Versus*
  - Viestintäapu ja -yhteistyö
- Seuratoiminnan muodot muuttuvat, OA:sta pohja mesenoinnille?
  - Jäsenmäärä ei ole vähentynyt vielä radikaalisti, mutta miten jatkossa?
- Käyttäjäkentän linjaukset olennaisia
  - Saadaanko kirjastot, yliopistot yms. mukaan talkoisiin?